

[ddxChMbtD3ed?fbclid=IwAR1dyXeV-ZCKDG_Y8ZINAuCGLQ15LJVYUnjU_R2pGbyMcIHIZ-UMUoJMj8k](https://drive.google.com/file/d/1815Knhv80-9nywvi2MgkQk-BeBaePhDy/view?fbclid=IwAR0PVrTp_X5C9ilByjBpNylO_dvTbX4K3QmyuuUDQaUMqecvEERAhEq_Lh8_aem_AR7WrsUV7YbegQyjA9QfYCrxm20ijeYphMPep8Z-CzY2zwbLKoWvIZV9hIWbp4cAzcHg3b8agGGqjUdyXLTdIy0W)

2. Підсумкові протоколи оцінювання матеріалів учасників II туру Всеукраїнського конкурсу екскурсиводів музеїв закладів освіти «Край, в якому я живу» (2023-2024 навчальний рік). Наказ Українського державного центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді від 22.03.2024 № 24-А. URL: https://drive.google.com/file/d/1815Knhv80-9nywvi2MgkQk-BeBaePhDy/view?fbclid=IwAR0PVrTp_X5C9ilByjBpNylO_dvTbX4K3QmyuuUDQaUMqecvEERAhEq_Lh8_aem_AR7WrsUV7YbegQyjA9QfYCrxm20ijeYphMPep8Z-CzY2zwbLKoWvIZV9hIWbp4cAzcHg3b8agGGqjUdyXLTdIy0W

3. Шкільне музейництво у біографіях і фактах / Педагогічний музей України, Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді ; [укладач : Л.А. Гайда; наук. консультант О.П. Міхно]. Вінниця : Видавець ФОП Кушнір Ю. В., 2022. 316 с.: URL: <http://pmu.in.ua/download/шкільне-музейництво-у-біографіях-і-фа/>

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНТЕРАКТИВНИХ ЕКСКУРСІЙ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ ЯК ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ

В. В. Гнатюк

victoriahnatiuk@ukr.net

Здолбунівський ліцей № 6

Здолбунівської міської ради Рівненської області, м. Здолбунів

С. С. Гнатюк

svitlanahnatiukcld@gmail.com

географічний факультет

Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ

Сучасні учні розвиваються та навчаються в унікальних умовах – небаченого поєднання реального та віртуального світу. Нові технології змушують мозок сприймати інформацію в надшвидкому темпі, швидко її обробляти та вибирати кінцевий результат із вже запропонованих. При цьому творчий підхід до вирішення проблеми та довготривалі пошуки найкращого результату – розглядається як невинуватна втрата часу.

Діти, які ніколи не жили у світі без інтернету, вже «запрограмовані» під віртуальну реальність. Тобто, якісне сприйняття навчального матеріалу та його розуміння можливе лише тоді, коли він викладається в стилі відеороликів, ігор та коротких історій. Тому сучасному вчителю надзвичайно важко конкурувати з учнівськими гаджетами і на уроках, і в позаурочний час.

Всі методи та форми викладання шкільних предметів, в тому числі і географії, вимагають постійного коригування та підлаштування під запити суспільства та особливості психіки учнів. Однією з переваг географії завжди була можливість поєднати теорію з практикою, що не лише полегшувало навчання, а й зацікавлювало учнів. Екскурсії, спостереження у природі, туристичні походи – саме за це більшість людей любила географію. Але віртуальний світ витіснив навіть цю складову та замінив реальні пригоди на штучні.

Суспільство вже усвідомлює ризики для «відірваних від реальності дітей», психологи та педагоги б'ють на сполох, намагаються повернути дітей до живого спілкування в колективі, до спілкування з природою. Але багатьом дітям навіть ці діяльності вже є нецікавими. Тому наразі існує суспільний запит на перегляд методики організації дозвілля учнів. Він включає також і сучасний підхід для організації шкільних екскурсій.

У багатьох виникає питання: а що не так зі шкільними екскурсіями? Адже це така форма роботи, що завжди цікава для учнів, всі з радістю їдуть відвідати якесь цікаве місце, поспілкуватись з товаришами та вчителями поза школою, у вільному форматі. Так, колись діти справді це дуже любили. Але все менше учнів, особливо середнього та старшого віку, хочуть мандрувати з класом. Опитування, проведені серед учнів даної вікової групи, показали наступні причини відмови учнів від екскурсій: «мені ліньки», «що там може бути цікавого», «це нудно» тощо. Якщо узагальнити всі відповіді, то висновок буде такий: діти не хочуть сприймати додаткову інформацію, тому що не розуміють для чого вона їм потрібна; не подобається формат екскурсій; учні не уявляють, що на екскурсії може бути цікаво. Тому сьогодні доводиться вчити учнів заново пізнавати магію подорожей.

Зупинимось конкретно на інтерактивних екскурсіях для вивчення географії. Інтерактивні методи розглядаються педагогами як такі форма навчання, під час якого учні і вчитель перебувають у режимі бесіди, діалогу між собою. Обов'язково відбувається співпраця та взаємонавчання між учнями та вчителем і між учнями. При цьому вчитель і учень – рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання [4, с. 14].

Для сучасних дітей інтерактивні методи є дуже дійовими, адже вони безпосередньо залучають дитину до процесу навчання, і не дозволяють бути просто спостерігачами. Ці методи можна використовувати і під час екскурсій [3, с. 46].

Адже навіть дорослим не хочеться слухати багато інформації, особливо якщо це відбувається на відпочинку. Але коли вона подається у цікавій та легкій формі, використовуються різноманітні активності – екскурсія і її зміст запам'ятовуються надовго [1, с. 30].

Для правильної організації інтерактивної екскурсії вчитель повинен гарно підготуватись та врахувати всі основні моменти. Отже, зупинимось на головних етапах підготовки.

1. Для вивчення географії вчитель може планувати невеликі одноденні екскурсії разом з класним керівником та, навіть, батьками. Враховуючи, що багато навчальних закладів мають власні шкільні автобуси, питання транспорту можна вирішувати досить швидко. Або скористатись послугами місцевих туристичних фірм, перевізників [1, с. 10].

2. Проведення екскурсії варто планувати в кінці вивчення певної теми, тому що учні вже повинні володіти певними знаннями та навичками. А екскурсія дозволить узагальнити все, що вивчили під час уроків.

3. Вчитель попередньо повинен вибрати місце, оцінити територію та вибрати маршрут. Це можна робити у співпраці з гідом-екскурсоводом, але

деталі руху та необхідні зупинки – перепрацьовує вчитель, орієнтуючись на завдання екскурсії, матеріал який буде використовуватись та специфіку учнівської групи [1, с. 75].

При виборі території для екскурсії обов'язково повинне враховувати питання безпеки (мінімум небезпечних місць, наявність поблизу укриття) та можливість на обмеженій території продемонструвати максимум географічних явищ та об'єктів [1, с.25].

4. Час екскурсії: тривалість такої інтерактивної екскурсії може бути різною: від кількох годин до цілого дня. Це залежить від багатьох факторів: часу доїзду, виду робіт, які заплановані та матеріалу, який висвітлюється, особливостей групи (вік, навченість, поведінка в природі, фізична підготовка тощо).

Враховуючи все це, стає зрозуміло, що вчитель повинен завчасно все перевірити на місцевості для уникнення проблемних ситуацій.

5. Обладнання. Вчитель повинен заздалегідь продумати яке обладнання він візьме з собою:

- воно повинно бути не об'ємним, легким, доступним для учнів. Дуже важливо залучити учнів для транспортування даного обладнання, адже це спровокує багато питань, які вчитель матиме можливість пояснити і досягти своєї мети: ознайомити учнів з інформацією про географічні прилади чи обладнання. В цій ситуації запам'ятовування буде проходити активніше, ніж на звичайному уроці; - до обладнання для проведення інтерактивних екскурсій відносяться і друковані матеріали. Наприклад, вчитель може роздрукувати схеми, фото та інше для роботи під час екскурсії. Використовувати їх можна по-різному: попросити учнів знайти об'єкти чи явища з фото на місцевості, використати схеми для розповіді, по ходу екскурсії збирати пазл (деталі якого відшукуємо на місцевості). Для учнів, які вже мають досвід таких екскурсій, можна скласти алгоритм руху з певними завданнями, які вони можуть виконувати самостійно.

6. Окремим етапом такої екскурсії має стати рефлексія. Під час рефлексії вчитель повинен не лише отримати зворотний зв'язок, знайти позитивні моменти проведеного заходу та недоліки. Але й обов'язково проаналізувати отримані знання, навички використання їх у природі та в житті.

Рефлексію бажано поєднувати з невеликим відпочинком у привабливому місці та міні-пікніком. Адже комфорт сприяє спілкуванню, обміну думками та гарантує появу заключних позитивних відчуттів.

Отже, метод інтерактивних екскурсій є чудовим поєднанням здобуття теоретичних знань та закріплення їх у природному середовищі. Для географії це є надзвичайно важливим, оскільки дає змогу реалізувати практичні компетентності природничої освіти: пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення; самостійно чи в групі досліджувати живу природу, аналізувати і визначати проблеми довкілля; відповідально та ощадливо використовувати природні ресурси, тощо.

Варто також зауважити, що схожі інтерактивні екскурсії можна проводити і для інших навчальних дисциплін: історія, біологія, екологія. Але для кожного

предмету важливим буде правильний вибір місця проведення та інформаційна наповненість екскурсії. Можливе також проведення комплексних екскурсій, під час яких також будуть реалізовані міжпредметні зв'язки.

Список використаних джерел:

1. Покоłodна М. М. Організація екскурсійної діяльності : підручник. Харків: Харків. нац. ун- т міськ. госп-ва ім.О.М.Бекетова, 2017. 180 с.
2. Червінська О. В, Яковлева В. А. Методичні аспекти проведення географічних екскурсій. Geographical science and tourism. 2023.
3. Психологічні основи організації провідної діяльності підлітків : навч.посібник [для студ. природничо- географічного факультету] / О. І. Бедлінський, В. О. Бедлінський. Суми : Вид –во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2011. 136 с.
4. Лаврук М. М. Методика навчання географії : практична і самостійна робота студентів : навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 136 с.

НАБУТТЯ ПРАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ГЕОЛОГІЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА У ГУРТКОВІЙ РОБОТІ

О. П. Кізенко

[*oksana.geolog1@gmail.com*](mailto:oksana.geolog1@gmail.com)

комунальний заклад «Дитячий екологічний центр» Кам'янської міської ради, м. Кам'янське

Актуальність роботи гуртка «Геологічне краєзнавство» в освітньому процесі комунального закладу «Дитячий екологічний центр» Кам'янської міської ради полягає у тому, що геологічне краєзнавство є важливим етапом вивчення вихованцями взаємозв'язків між фізико-географічними об'єктами, природою та суспільством, пізнання рідного краю, вивчення та збереження багатств навколишнього середовища, формування геологічних та краєзнавчих знань, умінь і навичок засобами позашкільної освіти. Гурток «Геологічне краєзнавство» працював з вересня 2019 року. Колектив гуртка (рік навчання – 2) налічував 10 вихованців віком від 12 до 14 років.

Програма гуртка містить відомості, які поглиблюють і доповнюють зміст предметів з географії, економіки, що вивчаються в закладах середньої освіти. Особливо слід підкреслити різнобічний зв'язок геології з географією. Такі теми з геології, як «Літосфера», «Геологічна будова, рельєф та корисні копалини» та ін. включені до навчальних програм шкільного курсу географії, що сприятиме кращому засвоєнню юними геологами знань з геології та географії.

Метою програми гуртка є набуття вихованцями компетентностей засобами геологічного краєзнавства. Основні завдання програми полягають у формуванні пізнавальної, практичної, творчої, інформаційної та соціально-комунікативної компетенцій, які є обов'язковими та необхідними складовими освітнього процесу.

Практична компетентність: уміння досліджувати та описувати геологічні об'єкти, проводити пошукові роботи, готувати колекції, оформляти польовий зошит та щоденник досліджень, орієнтуватися на місцевості за допомогою карти та компасу, дотримуватися основних правил техніки безпеки при участі в